

Skutki II wojny światowej

Materiały wykorzystywane w tej lekcji:

- Fotografie Poznania wykonane w różnym czasie.
- Wybrane ogłoszenia zamieszczane w gazetach i w innych miejscach tuż po wojnie.

W niniejszej lekcji zajmować się będziemy skutkami II wojny światowej poprzez:

- Analizę fotografii.
- Burzę mózgów.
- Analizę i komentarz do wybranych ogłoszeń.

Wstęp

Oto zestaw fotografii miasta Poznań z lat 1942, 1945, 1948 i 1955. Ułóż je w porządku chronologicznym i wyjaśnij, dlaczego wybrałeś/wybrałaś taką kolejność.

1

Źródło:
<https://cyryl.poznan.pl/kolekcja/stary-rynek-pierzeja-wschodnia-mkz/>

2

Źródło:
<https://cyryl.poznan.pl/kolekcja/stary-rynek-pierzeja-wschodnia-mkz/>

3

Źródło:
<https://cyryl.poznan.pl/kolekcja/stary-rynek-pierzeja-wschodnia-mkz/>

4

Źródło:
<https://cyryl.poznan.pl/kolekcja/stary-rynek-pierzeja-wschodnia-mkz/>

Którą parę fotografii wybrałbyś/wybrałabyś jako najlepiej ilustrującą:

- a Skutki II wojny światowej.
- b Powojenną odbudowę.
- c Ciągłość w mieście – opcjonalnie.
- d Zmiany wprowadzone po wojnie – opcjonalnie.

Uzasadnij swój wybór.

Wybierz zdanie, z którym się zgadzasz:

- a Fotografie odzwierciedlają zmiany granic po II wojnie światowej.
- b Fotografie odzwierciedlają przemieszczenia ludności po II wojnie światowej.
- c Fotografie ilustrują lokalne rezultaty globalnej polityki.
- d Fotografie ilustrują uniwersalne doświadczenia ludzi w powojennej Europie.

Uzasadnij swój wybór.

Część zasadnicza

Burza mózgów

Jakich konsekwencji wojny doświadczali ludzie w latach 40., 50. i 60. XX wieku? Zapisz swoje propozycje.

Spróbuj

Myśleć nie tylko o ludziach z wielkich miast, które uległy zniszczeniu, ale także z mniejszych miejscowości, które nie były bombardowane, oraz ze wsi.

Wyjaśnij

W jaki sposób autorzy danego ogłoszenia starali się przy jego pomocy przezwyciężyć skutek II wojny światowej (o ile się starali).

Ogłoszenia

Nagroda 100 tysięcy złotych za odnalezienie dziecka. Poszukuje się ośmioletniej Ireny Śliwińskiej (Irena-Gizela Regenstreif) ur. 31 lipca 1938 r. we Lwowie. Blondynka, oczy niebieskie, pozostawione bez opieki przez Zuzannę Wojnarowicz, podobno w okolicach pl. Halickiego i ul. Batorego we Lwowie w pierwszej połowie czerwca 1943 r. Wszelkie informacje należy nadsyłać do Biura Ogłoszeń i Reklamy PAP. Warszawa, ul. Pierackiego 11 pod "sto tysięcy" - „Słowo Polskie”, 6 XI 1946, w: Ligarski, w: Kucharski, s. 31

Zaginęło dziecko narodowości niemieckiej Razita Hoeffler, lat 3, blondynka w niebieskim paltku. Odprowadzić, Obóz dla Niemców. Mickiewicza. Etap 3. Czerwony Krzyż. „Kurier Szczeciński”, 5 IV 1946, Ligarski, w: Kucharski, s. 31

Ładnego chłopczyka przyjmę wychować, wynagrodzę, „Kurier Szczeciński” z 13 VIII 1948, Ligarski, w: Kucharski, s. 29

Oddam dwumiesięcznego chłopczyka w dobre ręce na wychowanie, ewentualnie za swego. „Słowo Polskie” pod „Czesław”, „Słowo Polskie”, z 15 III 1948, Ligarski, w: Kucharski, s. 28

Zielińskiego Ryszarda ostatnio zamieszkałego we Lwowie poszukuje żona Zielińska Mieczysława, Wrocław Głowackiego 15/1, Sprawa rozwodowa („Słowo Polskie”, 22 V 1956, K. Targosz)

Repatriantka, z zawodu pracowniczka biurowa podobno miła i sympatyczna, lat 22, romantyczka, religijna, nawiąże kontakt towarzyski z panem w wieku do lat 30, najchętniej urzędnikiem, inteligentnym, statecznym. Wojskowi mile widziani, [za:] S. Ligarski, Randki retro. Poznam panią nieszczupłą, „Polityka”, 2013, nr 37 (2924), s. 58-59.

Ogłoszenia w gazecie „Volkszeitung”, głosu Komunistycznej Partii Niemiec, w kraju Saksonii¹

Arbeiterinnen
für die Entlausungsanlage der Stadt
Dresden sofort gesucht. Persönliche
Meldungen mit Arbeitszeugnissen werk-
tags zwischen 10 bis 15 Uhr in Dresden,
Altonaer Straße 15.

Pracownice
potrzebne natychmiast do stacji
odwyszawiania miasta Drezna.
Listy intencyjne, z referencjami,
dostarczać w dni robocze od 10
do 15 na adres: 15 Altonaer
Straße, Drezno.
Data ogłoszenia 20 lub 21.09.1945

Interimstheater Dresdner Bühnen
sucht zu kaufen:
Theaterkostüme, Stoffe
für Theaterzwecke,
Bühnenschuhe u. ä.
Angebote an Interimstheater Dresdner
Bühnen, Dresden A 1, Opernhaus, erbet.

**Teatr Tymczasowy Scen
Drezdeńskich**
Pragnie nabyć:
kostiumy teatralne, materiały na
potrzeby teatralne, buty sceniczne
itp.
Oferty wysłać do Teatru
Tymczasowego Scen
Drezdeńskich, Drezno A1, Opera
Data ogłoszenia 06.09.1945

**Neues Dresdner Revue- und
Varieté - Theater**
Dresden N 23, Heidestraße 4
Festsaal Göhle-Werk
„Das Theater der Tausend“
Täglich 18.30 Uhr
sonnabends und sonntags auch 15 Uhr
nur noch kurze Zeit
der große Erfolg
„Revue des Lebens“
mit den Varietéfestspielen 1945

**Nowa Rewia i Teatr Varieté
„Teatr Tysiąca“**
Drezno, N 23, Heidestraße 4,
Sala Bankietowa Göhle-Werk
Codziennie o 18.30
W soboty i niedziele także o 15.00
Tylko na krótki czas!
Niebywale udana „Rewia Życia”,
z festiwalem Varieté 1945.
Data ogłoszenia 06.09.1945

Georg Wörtge, Bühnenlehrer
Ausbildung zur Operette
Sprachreinigung — Vortrag
Rollenstudium
Anmeldung für Oktober
Dresden A 20 Lockwitzer Str. 3,1

**Georg Wörtge, nauczyciel
sceniczny**
Kształcenie do operetki
Nauka głosu
Przygotowanie do roli
Zapisy na październik Drezno A 20,
Lockwitzer Straße 3,1
Data ogłoszenia 21.08.1945

Wer repariert Flügel?
(Hrantsstelle nötig). Ang. an Dresdner Ope-
retten-Theater, Dresden A 43.

Kto naprawia fortepiany?
(potrzebne części zamienne)
Oferty do Drezdeńskiego Teatru
Operetkowego, Drezno A45
Data ogłoszenia 28.08.1945

**Konzentrationslager
AUSCHWITZ**
Meine Frau Frau Agunte, geb. 8. 7. 1894,
soll angeblich am 4. 1. 1945 im Konzen-
trationslager Auschwitz verstorben sein.
Ebenfalls Inmates des Konzentrations-
lagers Auschwitz, die meine Frau gesehen
oder gesprochen haben, werden um nähere
Mithilfe gebeten.
Gust. Agunte, Kapellmeister, Dresden N 23,
Rahnstr. 26 (frühere Stranskystraße).

Obóz koncentracyjny Auschwitz
Moja żona Erna Agunte, urodzona
6.7.1894, miała umrzeć 4.1.1945
w obozie koncentracyjnym
Auschwitz. Byli więźniowie obozu
koncentracyjnego Auschwitz, którzy
widzieli lub rozmawiali z moją żoną,
proszeni są o informacje.
Gust. Agunte, Dyrektor muzyczny,
Drezno N23, Rahn Straße 26
(dawna ulica Stransky'ego)
Data ogłoszenia 25.08.1945

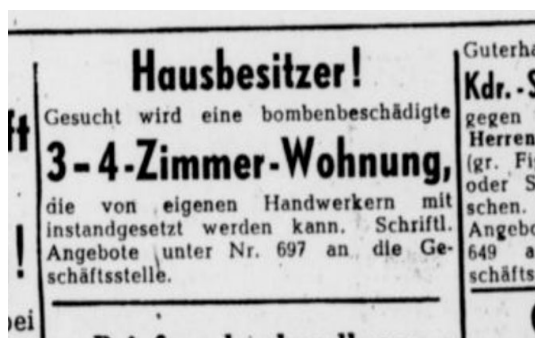
¹ Publikujemy dzięki
życzliwości Andreasa
Schwarzego,
theaterarchiv-dresden.de

Państwowy dyrektor muzyczny
Kurt Striegler oferuje od zaraz
lekcje:
 Sztuk operowych
 Ansambli
 Dyrygentury
 Kompozycji
 Konsultacje artystyczne Zapisy
 osobiście: Radeberger Straße 29,
 koło Kienert
 Data ogłoszenia 14.08.1945

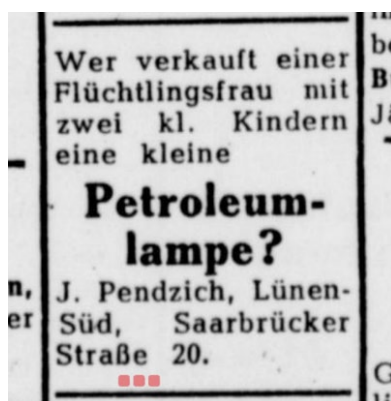
Reklama z „Gross-Lünen
 Gazette”

Właściciele nieruchomości!
 Szukam uszkodzonego bombami
 3-4 pokojowego mieszkania, do
 remontu własnymi siłami. Oferty
 pisemne, z numerem 697, do biura.
 Data ogłoszenia 27.12.1945 (?)

Były funkcjonariusz policji [...],
 wysokie umiejętności pisania,
 szuka odpowiedniej **sfer**
działalności (praca biurowa,
 magazyny itp.). Oferty pisemne
 z numerem 67 do Księgarni
 Agencyjnej, A. Weber, Lünen-Süd,
 Jäger Straße 45
 Data ogłoszenia 27.12.1945

Kto sprzeda uchodźczyni z
 dwoma mał. dziećmi małą **lampę**
naftową?
 J. Pendzich, Lünen-Süd,
 Saarbrücker Straße 20
 Data ogłoszenia 27.12.1945

Poniższe ogłoszenia pochodzą ze strony internetowej klops.ru²:

Гр. УТКИНА Елена Ивановна, проживающая в г. Калининграде по ул. Энгельса, 47, возбуждает дело о расторжении брака с гр. УТКИНЫМ Гавриилом Васильевичем, проживающим в г. Калининграде, Организаторская, 9.
Дело подлежит рассмотрению в нарсуде 1-го участка гов. Калининграда.

Elena Ivanovna UTKINA, zamieszkała przy ul. Engelsa 47 w Kaliningradzie, składa wniosek o rozwiązanie jej małżeństwa z Gawiłem Wasiliewiczem UTKINEM, zamieszkałym w mieście Kaliningradzie u. Organizatorska 9. Sprawę rozpatrzy Sąd Ludowy 1 Dzielnicy miasta Kaliningradu.

12 сентября КОНЦЕРТ
Любови ОРЛОВОЙ
лауреата Сталинской премии,
народной артистки РСФСР
Концерт дается в пользу детей-сирот, родители которых погибли во время Великой Отечественной войны.
Билеты продаются.
Концерт состоится в клубе по ул. Бетховена
Начало—в 21 час

12 września. Koncert Lubow-Orłowej, laureatki Nagrody Stalina, Artystki Ludowej RFSRR. Dochód z koncertu przeznaczony jest na pomoc sierotom, których rodzice zginęli w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej. Bilety są w sprzedaży. Koncert odbędzie się w klubie przy ul. Beethovena. Początek – godzina 21.

Калининградскому Трамвайному тресту срочно требуются рабочие, ИТР и служащие следующих специальностей:
бухгалтеры, инженеры и техники строители, инженеры-механики, инженеры-электрики, инженеры-путейцы, слесари, шоферы, автослесари, токари, электромонтеры, электрослесари, столяры, плотники, каменщики, маляры, кондукторы, вагоновожатые, газосварщики, электросварщики, кузнецы, мастера-путейцы, рабочие по путям, диспетчеры, нарядчики, кладовщики, десятники, кассиры, табельщики, кормиловщики, билетные контролеры, вахтеры, разнорабочие, секретарь-машинистка, рабочие подсобного х-ва.
Поступающим на работу предоставляется жилплощадь, выплачиваются подъемные; зарплата по соглашению.
Обращаться по адресу: ул. Огарева, № 31 (бывшая Оттокарштрассе) отдел кадров Трамвайного треста.

Kaliningradzka Sieć Tramwajowa pilnie potrzebuje wykwalifikowanych robotników fizycznych, inżynierów i personelu technicznego, personelu biurowego, w następujących zawodach:
księgowych, inżynierów lądowych i techników, inżynierów mechaników, inżynierów elektryków, inżynierów kolejowych, monterów, kierowców, mechaników samochodowych, tokarzy, elektryków, elektryków-monterów, stolarzy, cieśli, kamieniarzy, malarzy, konduktorów, motorniczych, spawaczy gazowych i elektrycznych, kowali, zwrotnicowych, dyżurnych ruchu, pisarzy, magazynierów, brygadzystów, kasjerów, księgowych, inspektorów, woźnych, konserwatorów, maszynistek, pracowników pomocniczych.
Zatrudnieni otrzymają mieszkanie i dodatek na przeprowadzkę. Zarobki do negocjacji.
Adres: ulica Ogariewa 31 (dawna Ottokarstrasse), Wydział Personalny Sieci Tramwajowej.

Podsumowanie

Przejrzyjcie waszą listę konsekwencji II wojny światowej. Jakie nowe punkty dodaliście?

Zadanie domowe

„Doświadczenia indywidualne różniły się, jednak II wojna światowa była konfliktem, którego skutków nie mógł uniknąć żaden Europejczyk”. Zanalizuj to stwierdzenie w eseju, wykorzystaj argumenty oparte na lekcji i innych źródłach.

² <https://klops.ru/news/2018-06-19/176532-iz-istorii-goroda-k-pochemu-kaliningrad-ne-stal-baltiyskom-i-v-chest-kogonazvana-ulitsa-vagnera>

Informacje dla nauczycieli

Wstęp

Celem wstępu jest nakłonienie uczniów do myślenia o konsekwencjach wojny, do wczucia się w powojenną rzeczywistość obserwowaną na fotografiach, do myślenia o wysiłku powojennej odbudowy. Celem jest też przygotowanie ich do burzy mózgów na początku Części zasadniczej lekcji. Jednocześnie uczniowie będą zachęceni do spoglądania na fotografie z różnych punktów widzenia, nie tylko jako „obiektywnych” dokumentów rzeczywistości w danym momencie i miejscu, ale także jako nośników informacji i konkretnego przekazu oraz jako narzędzi do rozwoju pewnych idei.

Odpowiedzi do zestawu zdjęć: 1) 1942 2) 1945 3) 1948 4) 1955

Część zasadnicza

W czasie burzy mózgów uczniowie proszeni są o swobodne prezentowanie swoich przemyśleń. Należy wziąć pod uwagę wszystkie pomysły. Nie ma „właściwych” i „niewłaściwych” odpowiedzi. Nauczyciel zapisuje wypowiedzane pomysły (bez komentarzy, bez selekcji, bez oceniania), najlepiej na tablicy, by widzieli je wszyscy. Pomysły można rozbudowywać, ale nie można ich powtarzać.

Należy wyznaczyć limit czasowy na sesję burzy mózgów.

W pierwszej części sesji każdy uczeń proszony jest o przedstawienie jednego pomysłu w wyznaczonym limicie czasowym. Na tym etapie nie podaje się objaśnień; pomysły są po prostu zapisywane na tablicy czy flipcharcie. Ta część kończy się, gdy nie ma więcej pomysłów lub gdy upływa wyznaczony czas.

W kolejnym etapie uczniowie mogą prosić o wyjaśnienia pomysłów. Ta część także ma wyznaczony limit czasowy. Pomysły wyjaśniane są pojedynczo, a ich autor/autorka otrzymuje krótki, określony czas na przedstawienie swoich wyjaśnień.

Gdy wszystkie wskazane propozycje zostaną objaśnione, uczniowie mogą zagłosować za najlepszymi. Można to zorganizować w różny sposób, np. każdy uczeń wybiera jedną z propozycji i zapisuje jej numer na kartce papieru. Następnie uczniowie pytani są o swój wybór i w ten sposób wyłaniane są najpopularniejsze propozycje [ta część ma na celu przede wszystkim sprawienie, by uczniowie poczuli się zaangażowani w proces; formułowanie i wyjaśnianie propozycji ma większe znaczenie].

Uwaga: Łączny czas poszczególnych elementów procesu nie może przekroczyć ogólnego limitu wyznaczonego na początku.

Ogłoszenia: (materiały uzupełniające do wyżej podanych ogłoszeń)

- 1 W latach 1939-1941 Lwów znajdował się pod okupacją radziecką, potem, do roku 1944, pod okupacją niemiecką, by powrócić pod kontrolę radziecką. Pytanie dodatkowe: co mogło stać się z dzieckiem?
- 2 Ogłoszenie to pochodzi z okresu, gdy ludność niemiecka była wysiedlana z rejonu Wrocławia (po wojnie Wrocław stał się częścią Polski, a jego niemiecką ludność usunięto).
- 3 Ludzie chcieli „kupować” dzieci, by się nimi opiekować. Inni pragnęli przekazać dzieci do rodzin zastępczych lub do adopcji. Nie było w tych czasach (ani wcześniej) czymś niezwykłym, że rodzice nie mający dość czasu czy pieniędzy, by zajmować się swoimi dziećmi (lub gdy mieli zbyt wiele dzieci i nie byli w stanie sobie ze wszystkimi poradzić), oddawali dzieci na wychowanie do bliższych lub dalszych krewnych (ciotek, wujów), przyjaciół lub innych osób. Takie dzieci rzadko tylko odwiedzały swoich rodziców. Standardy od tego czasu najwyraźniej się zmieniły.
- 4 Ludzie szukali swoich małżonków, nie tylko by się z nimi połączyć, ale też by, móc zacząć nowe życie z nowymi partnerami w innych okolicznościach i odciąć się od przeszłości.
- 5 „Repatrianci” było określeniem stosowanym wobec osób, które po II wojnie światowej przeprowadzały się z terenów należących przed wojną do Polski, a które po wojnie stały się częścią ZSRR, a także osób przybywających z innych części ZSRR. Były dwie główne fale tej migracji: w latach 1945-1949 i 1957-1959.

Ogłoszenia w gazecie „Volkszeitung”, organ Komunistycznej Partii Niemiec, Saksonia

Georg Wörtge (22.11.1888 – 7.12.1977) był jednym z najpopularniejszych ludowych aktorów i śpiewaków w różnych drezdeńskich teatrach operetkowych od roku 1919. W styczniu 1933 roku upadła berlińska trupa kierowana przez Żydów – braci Rotter – która obejmowała drezdeńskie teatry Centrlany i Residenz. Wörtge i jego kolega Sukfüll przejęli oba teatry jako dyrektorzy. 1 grudnia 1936 roku otwarto „Teatr Ludowy” na Albertplatz. Był to teatr miejski o orientacji narodowosocjalistycznej, który cieszył się poparciem Frontu Pracy Rzeszy i Ministerstwa Propagandy. Wörtge został kierownikiem operetki. 1 maja 1937 roku zapisał się do NSDAP. 15 maja 1944 roku Izba Teatralna Rzeszy przyznała mu licencję nauczyciela scenicznego, ważną do roku 1947. Po 8 maja 1945 roku pracował nadal jako nauczyciel sceniczny i grywał w prywatnych teatrach. Wiosną 1946 roku odezwała się jego przeszłość, był przesłuchiwany. Jednak artysta, który zapewne uważał się za apolitycznego, miał szczęście. SED (Socjalistyczna Partia Jedności Niemiec), zainteresowana utrzymaniem pozorów demokracji, potrzebowała popularnych artystów takich jak on celem pozyskiwania poparcia we wszystkich klasach społecznych. Georg Wörtge mógł od 1947 roku kontynuować karierę, wpraw w Teatrze Ludowym, potem zaś w Drezdeńskiej Operetce Państwowej, przechodząc na emeryturę w roku 1973.

Gustav Agunte (1900 – 1976) był muzykiem, który zdobył sławę w roku 1924, później zaś był dyrygentem orkiestry Mitteldeutsche Rundfunk AG Leipzig (MIRAG), zmienionej w roku 1934 przez nazistów w Reichssender Leipzig. Jego żydowska żona Erna została wywieziona do obozu koncentracyjnego; jej los jest nieznany. Ich córka Anneliese była tancerką w Drezdeńskiej Operze Państwowej do roku 1933, kiedy to otrzymała zakaz pracy, gdyż była w połowie Żydówką. Po 8 maja 1945 roku pracowała jako baletmistrzyni w różnych drezdeńskich teatrach. Gustav i jego syn Rolf-Günther Agunte w roku 1945 założyli Wielką Drezdeńską Orkiestrę Radiową i Drezdeńską Radiową Orkiestrę Taneczną.

Kurt Striegler (7.1.1886 Drezno – 4.8.1958 Wildthurn/Landau) angażował się w drezdeńskie życie muzyczne jako nauczyciel, dyrygent, muzyk i kompozytor. W roku 1912 został dyrektorem muzycznym Królewskiej (Państwowej) Opery w Dreźnie.

7 marca 1933 roku umundurowani nazistowscy bojówkarze uniemożliwili rozpoczęcie przedstawienia Rigoletta w Operze Państwowej. Dyrygować miał główny dyrektor muzyczny Fritz Busch, kosmopolita, który przyjaźnił się z żydowskimi artystami. Buscha przepędzono z budynku. Dyrektor muzyczny Kurt Striegler był na miejscu, by przejąć reżyserię przedstawienia. Striegler wstąpił później do NSDAP i został państwowym dyrektorem muzycznym i dyrektorem Konserwatorium Drezdeńskiego.

Po wojnie w maju 1945 roku nadal pracował w Dreźnie, poważnie zniszczonym przez alianckie bomby w lutym tego roku. Ponieważ jednak był członkiem NSDAP, w roku 1950 opuścił NRD (Niemcy wschodnie, w których podjęto intensywne wysiłki celem denazyfikacji) i zamieszkał w Monachium. Kurt Striegler zmarł w roku 1958 w Bawarii, jednak pochowany został na Starym Cmentarzu Katolickim w rodzinnym Dreźnie.

Podsumowanie

W zależności od rezultatu początkowej burzy mózgów i nowych pomysłów uczniów.

Zadanie domowe

Można spróbować użyć poniższego schematu, opracowanego przez Chauncey Monte-Sano z Uniwersytetu Michigan.

- 1 Określ to, co uważasz za ważne. To będzie Twoja teza (lub stanowisko).
- 2 Uzasadnij swoją tezę. Dlaczego masz rację?
 - a Podaj dowody (jakie informacje ze źródła/źródeł potwierdzają Twoją tezę).
 - b Wyjaśnij, w jaki sposób dowody wspierają Twoją tezę.
 - c Wyjaśnij, dlaczego Twoje dowody są wiarygodne.
- 3 Podsumuj swoje rozumowanie.

Metody alternatywne i dodatkowe materiały. Celem lekcji będzie omówienie, czy konsekwencje wojny powinny być upamiętnione czy przezwyciężone (przykładowo, czy ruiny np. drezdeńskiego Kościoła Marii Panny powinny zostać zakonserwowane, czy budynek należało odbudować, czy też usunąć gruzy, oczyszczając teren?)

- 1 Uczniowie otrzymują zestaw ogłoszeń, z którego mają wybrać te ukazujące ludzką chęć powrotu do normalnego życia, do przezwyciężenia konsekwencji wojny.
- 2 Historia drezdeńskiego Kościoła Marii Panny w Wikipedii:
Kościół Marii Panny w Dreźnie – Wikipedia, wolna encyklopedia
Dobrze byłoby sprawdzić różne wersje językowe. Zwłaszcza porównać wersje napisane cyrylicą (rosyjska, białoruska) z angielską, niemiecką lub polską, które są znacznie bardziej rozbudowane.

Należy zwrócić uwagę, że artykuły Wikipedii mogą ulegać zmianom w każdej chwili. Uczniom należy o tym przypomnieć. Treść artykułów należy regularnie sprawdzać.
- 3 Esej podsumowujący: Czy powinniśmy upamiętniać II wojnę światową i jej skutki, czy też powinniśmy pracować nad ich przezwyciężeniem. Jaką opcję poparłbyś? Odbudować drezdeński Kościół Marii Panny czy utrzymać go w formie ruiny? Uzasadnij swoją odpowiedź.

